

TLAČOVÁ SPRÁVA

Košice, Bratislava, 23. 11. 2023

Štát plánuje odstrániť dvojzmennú prevádzku na základných školách, ktoré vzdelávajú znevýhodnené rómske deti. Zvolené riešenia však prehlbujú ich segregáciu.

Ministerstvo školstva SR venuje v súčasnosti pozornosť riešeniu problému dvojzmennej prevádzky, ktorému čelia niektoré základné školy na Slovensku. Ministerstvo zverejnilo výzvu, v rámci ktorej môžu zriaďovatelia týchto škôl žiadať o finančné prostriedky z plánu obnovy na odstránenie daného problému prostredníctvom rozšírenia školských kapacít. Mimovládne organizácie Poradňa pre občianske a ľudské práva a Amnesty International Slovensko však upozorňujú na to, že dvojzmenná prevádzka sa týka prakticky len základných škôl v blízkosti vylúčených rómskych komunít, ktoré vzdelávajú rómske deti segregovane. Ďalšie rozširovanie týchto škôl je podľa nich v rozpore s vnútroštátnou a medzinárodnou antidiskriminačnou legislatívou aj nedávnymi rozsudkami Najvyššieho súdu SR. Dôsledkom ich rozširovania totiž bude len ďalšie udržiavanie a prehľbovanie segregácie rómskych detí na týchto školách. Organizácie preto vládnym predstaviteľom adresovali verejnú výzvu, v ktorej ich žiadajú o bezodkladné prijatie krokov, ktoré povedú k desegregácii týchto škôl.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR vyhlásilo výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie finančných prostriedkov na odstránenie dvojzmennej prevádzky základných škôl už v auguste 2022. Jej jasne deklarovaným cieľom je rozšíriť kapacity príslušných škôl prostredníctvom novostavieb, prístavieb, nadstavieb a rekonštrukcií existujúcich budov. Aktuálne – k 10. novembru 2023 – ministerstvo podporilo projekt jedného žiadateľa, ktorým je obec Ostrovany.¹ Základnú školu s dvojzmennou prevádzkou v tejto obci navštevujú výlučne deti z miestnej znevýhodnenej rómskej komunity. Škola sa nachádza priamo v časti obce obývanej touto komunitou.

V súvislosti s touto výzvou je od mája 2023 otvorená súbežne aj ďalšia výzva ministerstva, ktorej cieľom je poskytnúť finančné prostriedky žiadateľom na zabezpečenie projektu na odstránenie dvojzmennej prevádzky základných škôl.² V oboch výzvach ministerstvo prerozdeľuje finančné prostriedky Európskej Únie z Plánu obnovy a odolnosti.

V našej verejnej výzve adresovanej vládnym predstaviteľom nespochybňujeme potrebu odstrániť existujúcu dvojzmennú prevádzku na základných školách. Zdôrazňujeme však, že tento problém sa reálne dotýka segregovaných škôl fungujúcich priamo na miestach, kde žijú vylúčené rómske komunity, alebo v ich blízkosti. Jeho riešenie prostredníctvom rozširovania kapacít týchto škôl podľa nás nemá potenciál prispieť k odstráneniu segregácie rómskych detí vo vzdelávaní. Naopak, ich segregáciu bude ďalej udržiavať a v konečnom dôsledku ju prehĺbi.

Zvolený prístup vlády je podľa nás v zjavnom rozpore s napĺňaním cieľov vlády v oblasti odstraňovania segregácie rómskych detí stanovených v Pláne obnovy a odolnosti, ako aj v Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov a Rómok do roku 2030. Takisto je v rozpore s platnou vnútroštátnou

¹ Výzva a ďalšie súvisiace informácie sú zverejnené na: <https://www.minedu.sk/vyzva-na-odstranenie-dvojzmennej-prevadzky-zakladnych-skol/>

² Výzva a ďalšie súvisiace informácie sú zverejnené na: <https://www.minedu.sk/vyzva-na-projektovu-podporu-na-odstranenie-dvojzmennej-prevadzky-zakladnych-skol/>

a medzinárodnou legislatívou na ochranu pred diskrimináciou. V neposlednom rade je v rozpore s medializovanými rozsudkami Najvyššieho súdu SR, ktorý opakovane rozhodol, že vzdelávaním rómskych detí v etnicky segregovanej škole v blízkosti miestnej znevýhodnenej rómskej komunity dochádza k ich diskriminácii na základe etnickej príslušnosti.

Ďalšou podstatnou skutočnosťou je, že ministerstvo školstva v rámci príslušných výziev prerozdeľuje na rozširovanie kapacít segregovaných škôl v blízkosti vylúčených rómskych komunit finančné prostriedky Európskej Únie z Plánu obnovy a odolnosti. To je podľa nás v rozpore s právom EÚ a povedie k sankciám zo strany Európskej komisie. Faktom je, že Slovensko už od apríla 2023 čelí na Súdnom dvore EÚ žalobe Európskej komisie za neúčinné riešenie problému segregácie rómskych detí v slovenskom školstve.

Vyzývame vládnych predstaviteľov k dôslednému využívaniu finančných zdrojov EÚ z plánu obnovy určených na reformy základného školstva spôsobom, ktorý bude dôsledne prispievať k desegregácii rómskych detí a podpore rôznorodosti detí na základných školách. Školy, ktoré navštevujú rómske deti z vylúčených komunit, je podľa nás potrebné desegregovať. Toto úsilie si vyžaduje plánovanie a komplexný prístup, ktorý povedie aj k odstráneniu problému dvojzmennej prevádzky na týchto školách.

Štefan Ivanco, programový koordinátor Poradne pre občianske a ľudské práva, povedal:

„Z aktuálneho prístupu k riešeniu tohto problému sa zdá, akoby ministerstvo úplne rezignovalo na odstraňovanie segregácie rómskych detí na školách vo vylúčených komunitách či ich blízkosti. Ďalšie rozširovanie týchto škôl segregáciu rómskych detí na nich svojím spôsobom zakonzervuje, a ministerstvo tento fakt zjavne ignoruje. Aj vo svetle právoplatných rozsudkov Najvyššieho súdu je nevyhnutné, aby ministerstvo prišlo s inými riešeniami. Štát musí samosprávam so segregovanými rómskymi školami poskytnúť komplexnú podporu pri navrhovaní, financovaní a zavádzaní účinných desegregačných opatrení.“

Rado Sloboda, riaditeľ Amnesty International Slovensko, povedal:

„Nová vláda má výnimočnú príležitosť odstrániť segregované vzdelávanie na desiatkach škôl s finančnou injekciou z plánu obnovy. Má k dispozícii zoznam škôl v dvojzmennej prevádzke aj finančné zdroje; jediné, čo teraz musí urobiť pri ich alokovaní, je dôsledne implementovať protisegregačné opatrenia vrátane ich monitorovania. Pripomíname vláde aj samosprávam, že na dôstojné a kvalitné vzdelávanie všetkých detí je potrebné raz a navždy skončiť so segregačnou praxou a nezamieňať si prístup k vzdelaniu v zmysle blízkosti k bydlisku s právom na vzdelanie.“

KONTAKTY:

Štefan Ivanco – programový koordinátor Poradne pre občianske a ľudské práva; tel. č.: 0908 695 531;
e-mail: poradna@poradna-prava.sk

Daniela Mužíková – koordinátorka komunikácie Amnesty International Slovensko, tel. č.: 0940988174,
e-mail: daniela.muzikova@amnesty.sk

Informácie o organizáciách:

Poradňa pre občianske a ľudské práva je mimovládna organizácia, ktorá sa venuje ochrane ľudských práv a slobôd so zameraním na ochranu práv menšín a ochranu pred diskrimináciou. Pozornosť dlhodobo venuje predovšetkým otázkam diskriminácie rómskej etnickej skupiny v rôznych oblastiach života na Slovensku. Venuje sa tiež ochrane reprodukčných práv a problematike policajného násillia. Poradňa vo svojej práci rozvíja metódu strategického vedenia súdnych sporov v prípadoch diskriminácie a porušovania ľudských práv menšín. Zabezpečuje sprostredkovanie bezplatného právneho poradenstva vo vybraných prípadoch porušenia ľudských práv a bezplatného právneho zastupovania v

konaniach pred slovenskými a Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu. Vykonáva tiež terénny monitoring, advokačné aktivity vo vzťahu k štátnym inštitúciám a realizuje vzdelávacie aktivity v oblasti ochrany pred diskrimináciou pre odbornú a laickú verejnosť. Viac na stránkach organizácie: www.poradna-prava.sk.

Amnesty International je s takmer 10 miliónmi podporovateľov a podporovateľiek z viac ako 150 krajín a území najväčšou mimovládnu ľudskoprávnou organizáciou na svete. Slovenská kancelária Amnesty International sa venuje globálnym aj lokálnym ľudskoprávnym témam a advokácii za dodržiavanie medzinárodného práva na celom svete. Slovenská sekcia Amnesty International sa venuje prioritne ochrane práva na bývanie, téme prevencie sexuálneho a rodovo podmieneného násillia, reprodukčným právam, právam LGBTI+ ľudí ako aj právam Rómok a Rómov. Okrem týchto lokálnych tém organizácia participuje na medzinárodných kampaniach za oslobodenie pre nespravodlivo väznených aktivistov a väzenkýň svedomia, bojuje za zrušenie trestu smrti na celom svete a za klimatickú spravodlivosť. Novinky o aktuálnych kampaniach a činnosti organizácie pravidelne aktualizujeme na stránkach www.amnesty.sk.